

Overweging 11 november 2012

Barmhartig, verstandig, waakzaam

Lezingen: Jezus Sirach 29, 8-13; 1Korinthe 3,10-23; Lukas 12, 33-37a

Wanneer ik de lezingen van vandaag in drie woorden zou willen samenvatten, dan kom ik op de begrippen: barmhartig, verstandig en waakzaam.

Zij spreken over de verhouding tussen mensen met het oog op het rijk van God.

Misschien kan ik deze kwaliteiten nog wat dichterbij brengen door ze te vertalen als: wees aardig voor je naaste, doe geen domme dingen en houd je ogen open.

Op verschillende plaatsen in de heilige Schrift wordt gezegd dat het rijk van God nabij is. Je kunt dat natuurlijk verstaan als nabij in de tijd, maar ook als nabij aan ons. Met andere woorden, het rijk van God staat niet ver van ons af, is niet hoog verheven, niet buiten onze mogelijkheden gesteld. De weg daarnaartoe kan dan ook niet anders dan menselijk nabij zijn.

Ik durf zelfs te zeggen dat "nabijheid" een kwaliteit van het Godsrijk is, net zoals het ook een kwaliteit van God zelf is. Hij die zegt: "zie, ik ben bij u alle dagen, tot het einde van de wereld". Die zegt, wanneer Mozes vraagt naar zijn Naam: "Ik ben er". God openbaart zich als Degene die ons nabij wil zijn, tot en met de Menswording toe. Die nabijheid van God aan ons schept ook verplichtingen voor ons. Zoals Hij ons liefheeft, zo moeten ook wij elkaar liefhebben en nabij zijn.

Als er een kenmerk van de zichtbaarheid van het Godsrijk is, dan is het wel "elkaar nabij zijn".

Dat is geen voorkeursnabijheid. Die wel en die niet. Het is een nabijheid die niet bepaald wordt door staat of stand, door banden van het bloed of andere bijkomstigheden, maar door het loutere feit dat we mensen zijn. En doordat we als medemens elkaars nood herkennen. Doordat we ons laten bewegen door de vraag van de naaste om nabij te zijn. En ook hiervoor geldt dat de naaste niet iemand is die ik uitkies om meer nabij te zijn dan anderen. De naaste is degene die ik op dat moment ontmoet, die ik toevallig als mijn tegenover heb. Het is Elkerlijk of Jederman, kortom het kan iedereen zijn.

Dat toont ons ook de legende van sint Maarten, wiens gedachtenis we vandaag vieren. Martinus, de latere bisschop van Tours, trok als romeins soldaat Amiens binnen. Toen hij bij de poort een vrijwel naakte bedelaar zag, gaf hij hem de helft van zijn mantel. De andere helft behoorde immers de staat. Het verhaal toont dat Martinus oog had voor de mensen in zijn omgeving. Ook voor hen die door niemand worden opgemerkt. De onaanzienlijken. Ook wij komen deze mensen dagelijks tegen in onze steden. De bedelaars, de daklozen, degenen die in problemen zijn geraakt en in de marge van de samenleving terecht zijn gekomen. De onaanraakbaren die niemand in de ogen kijkt. De naamlozen waaraan we voorbij lopen. Mensen die misschien zelf ook al lang geen hoop meer hebben dat iemand hen ooit nog bij name noemen zal, hen zien zal als de mens die zij ooit waren en ook nog zijn. Door allerlei omstandigheden zijn zij hun naam in de samenleving van mensen kwijtgeraakt. Laten we ervoor waken dat we hen niet ook van hun mens-zijn beroven. Laten we hen aanzien en opmerken, ook al kunnen we niet meer doen dan dat.

We moeten waakzaam zijn dat door onbarmhartig te zijn en domme dingen te doen de samenleving onmenselijk wordt. We kunnen mensen immers ook marginaliseren door hun namen te geven die hen beroven van hun menselijke integriteit. Loser, sukkel, homo.

U weet wat ik bedoel. Immers niet zover hiervandaan hebben we er vorige week de dramatische gevolgen van ondervonden, toen een aardige jongeman ten gevolge van pesterijen en marginalisering een einde aan zijn leven maakte.

Barmhartig, verstandig en waakzaam. Begrippen die wijzen op onze omgang met de naaste en de wereld onder het aspect van de groei van het Godsrijk. Het zijn kwaliteiten van de Geest van God die in ons werkzaam is. De Geest die ons opbouwt tot een heilige tempel waarin Gods liefde zichtbaar wordt.

Wanneer we elkaar het leven onmogelijk maken, tasten we die tempel in zijn

fundamenten aan en breken hem af. We verstoren het weefsel van de mensengemeenschap en dat is zeer onverstandig.

Maar wanneer we goed zijn voor onze medemens, elkaar het leven gunnen en elkaar opbouwen, dan bouwen we aan die tempel, die we zijn, en waarvan we de levende bouwstenen vormen, bijeengehouden door het cement van de liefde, het onderling respect en de erkenning dat we elkaar nodig hebben en aanvullen.

Wie eigenwijs is heeft alleen zichzelf voor ogen en houdt alleen rekening met zichzelf. Wie alleen zichzelf verrijkt lijkt succesvol, maar is een dwaas in het rijk der hemelen. Hij verzamelt zich schatten die vol risico zijn en uiteindelijk geen zekerheid bieden. Maar bovendien verstoort deze levenshouding de menselijke verhoudingen en de saamhorigheid. Een leven dat in dienst staat van de opbouw van de gemeenschap lijkt misschien dwaas in de ogen van mensen die sterk gericht zijn op het nastreven van individuele doelen, maar het is verstandig waar het menselijke relaties betreft en wijs in de ogen van God.

Onze wereld is niet alleen maar een plek van onafheid en imperfectie. Het is ook plaats van openbaring. Een plek waar Gods liefde in doorschijnt en zichtbaar gemaakt kan worden. In onze menselijke werkelijkheid kunnen we vooruitlopen op wat ons in belofte gegeven is en dat aansluit bij onze diepste verlangens naar vervulling, eenheid en verbondenheid.

Wat ons als vervulling in het vooruitzicht is gesteld, wordt aangeduid met het komen van de Heer. Het komen van de Heer is immers gekoppeld aan de komst van het Godsrijk. Nu ligt het voor de hand om daarbij te denken aan een bepaald tijdstip in de toekomst. Eens zal de Heer wederkomen. Maar dat is niet de volle werkelijkheid van Christus. Het is niet alleen maar eens en ooit, maar ook hier en nu. Immers wanneer we samenkomen om eucharistie te vieren, komt de Heer in ons midden. In de eucharistie bevestigen we ons als gemeenschap van Christus. En in die belijdenis ontvangen we ook de opdracht om Christus, die niets anders is dan Gods mensgeworden liefde, zichtbaar en levend te houden in de wereld. Telkens wanneer we barmhartig zijn, werkelijk elkaar goed doen, komt de Heer in ons midden en gloeit er iets op van het Godsrijk.

Daarom moeten we waakzaam zijn en onze ogen goed open houden voor het appel dat op ons wordt gedaan. Het Godsrijk openbaart zich immers misschien niet zozeer in de omstandigheden van onze wereld, maar wel in de wijze waarop we erop antwoorden en ermee omgaan. Niet in de wereld als zodanig, maar in onze omgang met de wereld openbaart zich het Godsrijk.

De heer komt tot ons in vermomming. In ons antwoord wordt duidelijk dat het om Christus gaat. Pas nadat Martinus zijn mantel met de bedelaar had gedeeld herkende hij hem als de arme Christus.

De Heer en zijn Rijk zijn verborgen in onze werkelijkheid aanwezig. Zij openbaren zich als zodanig door onze reactie.

Daarom: wees een zegen voor je medemens en voor de wereld waarin we leven. Zij wachten om door ons herkend te worden als plek van Godsopenbaring. Wees zo verstandig om met open ogen door de wereld te gaan en doe goed waar je kunt. Ons leven hangt ervan af.

Ward Cortvriendt